

Capella de Sant Joan Baptista

Lliçà de Vall

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Masia de can Coll. Avinguda del Pla, s/n
Emplaçament
Alçada: Carretera C-155 (Avinguda del Pla), al km. 13,7 trencall sud
106

Coordenades:

Latitud: 41.58496
Longitud: 2.23994
UTM Est (X): 436646
UTM Nord (Y): 4603975

Classificació

Número de fitxa 08108 - 4
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Renaixement Contemporani Avantguardes Cubisme
Segle XVI, XX
Any 1576 (torre), 1962-63 (ampliació i pintures)
Autoria de l'element: Maties Palau Ferré (pintor)
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: La part esquerra de les pintures ha estat restaurades; la part dreta, que es conservava millor, està pendent de restauració
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religions i/o funerari
Observacions protecció: BCIN masia de can Coll. Núm. registre BCIN: 988-MH / R-I-51-5511
Decret de 22/04/1949, publicat al BOE a 05/05/1949
IPA 1087
Número inventari
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil

Ús actual: Cultural
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Lliçà de Vall

Fitxes associades:

[Can Coll](#)

[Can Coll \(jaciment\)](#)

[Col·lecció de can Coll](#)

[Goigs de Sant Joan Baptista de can Coll](#)

[Goigs de Sant Vicenç i Santa Clara de la capella de can Coll](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dv., 12/11/2021 - 16:41

Descripció

Capella situada als baixos de la majestuosa torre que es va construir l'any 1576 al costat de la masia de can Coll. Destaca sobretot per les pintures murals que el 1962-63 hi va realitzar Maties Palau Ferré, deixeble de Picasso, les quals representen l'arribada de les relíquies de sant Vicenç i santa Clara a aquesta capella.

La torre és de planta quadrangular i de cinc pisos d'alçada, amb coberta a quatre vessants i coronada per una campanar d'espadanya. La part inferior consta d'un sòcol lleument talusat fet amb grans carreus ben escairats i separat per una cornisa. Al seu damunt, les tres cares principals de la torre compten amb finestres de pedra amb ampits i guardapols motllurats. Sobre el sòcol hi ha un baix relleu ricament decorat, amb les figures de dos àngels que sostenen un escut i es recolzen en una inscripció que indica: "FONCH EDIFICADA LA PRESENT TORRA PER LO HONORABLE PERE COLL A VII DE ABRIL MDLXXVI". A l'interior de l'escut hi podem veure un turó en forma de coll amb una creu, que és l'emblema de la família Coll.

Pels volts de 1962 la capella, que havia estat saquejada durant la Guerra Civil, fou remodelada i s'allargà per ponent amb un cos annex. Ara l'interior queda dividit en dos àmbits. El primer es correspon amb el cos de la torre i és on trobem les pintures. Es tracta d'unes pintures de figuració esquemàtica, amb influència del cubisme, que es caracteritzen per uns personatges hieràtics i un cromatisme viu que dona força i expressivitat al conjunt. La composició és geomètrica i de línies senzilles, cosa que en facilita la narrativa.

La representació de les escenes segueix de manera molt directa la tradició que es relata amb cert detall en un escrit annex als goigs en lloança dels màrtirs. Segueixen un ordre cronològic que va de dreta a esquerra. En primer lloc es presenta la vida dels sants i el martiri que van sofrir. Al flanc dret: la seva infantesa i conversió al cristianisme, en contrast amb la imatge de Venus que representa el paganisme i a la qual giren l'esquena; el judici i la condemna dels màrtirs per les seves creences; el martiri de Vicenç lligat a un pal i de Clara devorada per un lleó; el trasllat de les relíquies des de Roma cap a Barcelona en una barca que porta el nom de la família promotora de les pintures (Sancho-Vilardell). Al flanc esquerra s'hi representa l'acollida i devoció dels Cossos Sants pel poble de Lliçà de Vall: els masovers porten les caixes amb les relíquies fins a can Coll; els vilatans veneren els màrtirs amb espelmes; després ballen sardanes i fan un aplec a la natura.

El segon àmbit, que es correspon a l'allargament de la capella, queda singularitzat per la presència de l'altar en un entorn molt auster. És obra de Josep M. Subirachs, i consta d'un frontal de pedra amb els símbols Alfa i Omega, un esvelt crucifix i un baldaquí de fusta escacat que té uns canelobres penjant. A un costat s'hi ha col·locat una imatge d'època barroca de Sant Joan Baptista, titular de la capella, de procedència desconeguda.

S'ha dit que la decoració d'aquesta capella podria estar influïda per la simbologia maçònica, per exemple en el crucifix que té el Crist girat, en la forma angular de les lletres Alfa i Omega, en l'escacat del baldaquí o en la representació pictòrica d'un Crist amb les mans deslligades. Aquesta possibilitat, però, no ha estat confirmada.

Observacions:

Les pintures de l'església han estat objecte d'una publicació de difusió infantil. Es titula "En Tragina i en Maties", escrit per la bibliotecària municipal Julieta Sunyol i Busquets, i forma part d'una col·lecció ideada per la Biblioteca Municipal de Lliçà de Vall a partir d'un personatge creat per M. Pilar Collado i Macià.

Història

A l'indret de can Coll ja hi havia un establiment d'època romana. Així ho fa pensar el fet que es recollís material arqueològic d'aquesta època, tot i que molt escadusser, a la zona sud de la masia. El lloc era estratègic, ja que es trobava vora una cruïlla de la via romana anomenada dels Vasos Apol·linars.

En època medieval les primeres notícies de l'indret són força antigues. Es refereixen a la capella de Sant Joan, documentada l'any 1009. Probablement la masia és originària també d'aquesta època. Estava en possessió de la família de cognom Coll, que la va mantenir al llarg dels segles posteriors. Dels seus orígens només en coneixem notícies disperses. El 1312 Berenguer Coll és denunciat perquè no cohabitava amb la seva esposa sinó que tenia una concubina, anomenada Elisenda de Torra. El 1325 apareix documentat Jaume de Coll, el 1325 Guillem, filla de Ramon del Coll, entre començaments del segle XIV i mitjans del XVI hi ha documentats diversos Jaume Coll o de Coll. Tot sembla indicar que aleshores la família ja era una de les més notables del terme. Així, l'any 1344 Bernat de Vilademany, que tenia la jurisdicció del castell de Lliçà, encomanà el seu domini així com la batllia corresponent a Jaume Coll. El 1413 Pere Coll també era batlle i s'encarregava de recaptar els censos del castell, i el 1500 un altre membre de la família, també de nom Jaume Coll, torna a aparèixer com a batlle del terme.

Al segle XVI la família Coll tenia ben consolidat un estatus preeminent dins del terme de Lliçà de Vall, tal com ho demostra la construcció el 1576 de la imponent torre al costat de la masia. Aquesta tenia una funció defensiva, ja que en cas de perill la part superior podia aïllar-se de la planta baixa. Això es pot entendre en el context del bandolerisme que va imperar en aquesta època, i que al Vallès va tenir una incidència especialment destacada. També tenia, però, una clara funció simbòlica, ja que era una manifestació visible del poder de la família que, d'aquesta manera, s'assimilava als senyors feudals i als seus castells. En altres masos de l'entorn es van donar casos similars, per exemple a can Draper (Ametlla del Vallès), on dos anys abans es va construir una torre pràcticament idèntica. Segons la inscripció que hi ha a la torre de can Coll, aleshores el propietari era Pere Coll. Als baixos de la torre hi havia la nova capella de Sant Joan, que va substituir l'antiga i que fou beneïda l'any 1600.

Ja des d'antic la propietat de can Coll incloïa terres fora del terme. El 1542 hi ha notícia de la compra de terres a Lliçà d'Amunt i a Parets del Vallès. Als segles XVI i XVII hi ha diversos membres de la família documentats. Entre d'altres: Joan Coll (1553, 1559, 1563), Pere Coll (tercer terç del segle XVII), Jaume Coll (1579), Pere Coll (1580, 1581, 1585), Jaume Coll (1592, 1606, 1607, 1609), Miquel Coll (1640), Miquel Coll, Joan Coll, Reverend mossèn Romeu Coll, Pere i Antiga Coll (1643), Elisabet Coll i Fontanet, viuda de Miquel Coll (1665).

Al segle XVIII els Coll van protagonitzar un ascens social encara més important i molt probablement van establir vincles amb l'alta noblesa. Cap a mitjans d'aquesta centúria la pubilla Gertrudis Coll es casà amb

Joan Llança, del qual el 1762 es diu que era “caballero doncel” (una condició que indica cert grau nobiliari). El 1776 hi ha documentat un fill del matrimoni: Anton Coll i Llança. Els Llança eren una de les cases nobles més antigues de Catalunya; sembla que eren una branca dels ducs de Solferino, una nissaga que comptava amb el títol de Grans d'Espanya. Amb aquest enllaç la família estrenyia els seus vincles amb l'alta societat barcelonina, ampliava el seu patrimoni amb terres per tot el Vallès i més enllà i, en endavant, va transformar el seu cognom amb la forma Coll i Llança o Coll i de Llanza. La masia fou ampliada i transformada en una casa-palau de característiques senyorials, a l'estil dels palaus francesos. La sala noble es devia utilitzar per fer-hi recepcions o balls, i es decorà amb pintures de l'italià A. Vertuchi. Aquesta ampliació es devia fer al terç central del segle XVIII, la data de les pintures està indicada a sobre del fris que hi ha a la porta d'accés a la sala noble, on es troba inscrit el nom de A. Vertuchi i la data, en la qual no es llegeix bé la desena (1732 o 1752).

Entorn de 1777 es van fer també millores a la mina de can Coll: una infraestructura hidràulica d'origen medieval que anava de Lliçà d'Amunt fins a la masia i que feia anar diversos molins i pous de glaç. Recordem que l'ideari il·lustrat, en auge en aquest moment, donava gran importància a la millora de l'agricultura mitjançant aquest tipus d'obres.

També en aquesta època (1797) es van portar a can Coll els cossos de sant Vicenç (“el Victoriós”) i santa Clara (“la Llumínosa”), els quals es van guardar a la casa fins que es van traslladar a la capella de la torre. La tradició, recollida en els goigs, diu que a can Coll van donar aixopluc a un pelegrí que es trobava malalt, el qual un cop recuperat resultà ser una persona romana important que, en agraïment, va facilitar que es traslladessin des de Roma els cossos d'aquests dos màrtirs que estaven enterrats a les catacumbes. Els sepulcres estaven un a cada costat de l'altar major, i a partir d'aleshores aquesta capella va ser coneguda popularment com la dels Cossos Sants. Era tradició fer-hi un aplec anual, que es va deixar de fer per la Guerra del Francès (GARCÍA-PEY, 1999: 211).

Al segle XIX la família Coll-Llança va mantenir el seu estatus com a principals terratinents i poder fàctic a Lliçà de Vall, però la casa no va tenir ampliacions substancials. L'any 1818 el propietari era Anton Coll i de Llanza, i el 1847 ho era Eduardo de Llanza i Vila. En aquesta època la família residia a Barcelona i el casal era portat per masovers. L'heretat va aconseguir la seva màxima extensió en terres el 1847, amb 171 ha. El 1860 can Coll posseïa el 17 % del total del terme municipal i era clarament la propietat més gran i influent del municipi. Com a mínim des del 1818 la propietat incloïa també els masos Xiol, Canyet i la Casa Nova del Pla. A Lliçà d'Amunt tenien el mas Neri i altres terres fora del terme. El bosc representava una gran extensió de les terres, i s'estenia fins la serra de can Riera, a Granollers. El 1919 can Coll, amb 165 ha, continuava sent la propietat més gran del municipi, seguida per Vilardebò, que tenia 122 ha.

Pel que fa als conreus, la major part es dedicaven al secà. La vinya va tenir una incidència força limitada, que en el moment de màxima expansió, a mitjans del segle XIX, va arribar només a un 5%. Un altre conreu que al Vallès va tenir molta tradició a la segona meitat del segle XIX fou el cànem, i a la finca de can Coll possiblement fou important en aquesta època i va subsistir encara als primers decennis del segle XX, fins l'any 1923. A can Coll hi havia una bassa de cànem, que s'utilitzava en el procés per macerar o estovar la planta. A més de la mina de can Coll, ja esmentada, les terres també es beneficiaven del regadiu de de la Mina dels Set Socis, que va rebre un impuls important l'any 1805. Això va permetre fer un salt important del regadiu, que va passar del 3% a un 24% de la superfície conreada a mitjans del segle XIX, i es va mantenir en una situació important al llarg del segle XX.

A principis del segle XX la rivalitat entre els dos principals terratinents del poble, can Coll i can Vilardebò, es va fer especialment visible. A la dècada de 1910 els propietaris d'ambdues masies van oferir terrenys diferents perquè es construís el cementiri municipal i, a la dècada de 1920, va passar un episodi similar quan s'havia de construir una nova escola i un nou ajuntament.

En aquesta època els propietaris foren Carlos de Llanza i Carvallo (ho era el 1905), i Ignasi de Llanza Montoliu (ho era el 1921). Posteriorment ho va ser Lluís Isbert Miró. Però qui portava la finca realment eren els masovers, que a principis del segle XX van esdevenir una família influent en el municipi. Un personatge destacat fou Jaume Armadans i Surós, que va formar part de la Junta directiva de la Cambra Agrària del Vallès, i el 1926 ingressà a l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, l'associació més representativa dels grans propietaris rurals de Catalunya. Era pròxim a la Lliga Regionalista, i va ser alcalde de Lliçà de Vall entre 1906 i 1909, i de 1923 a 1924. En iniciar-se la Guerra Civil algunes terres de can Coll van ser apropiades pels pagesos que les conreaven. A primers de setembre de 1936 Jaume Armadans fou assassinat per un escamot del comitè revolucionari de Granollers. Va ser l'únic lliçanenc afusellat durant les persecucions d'aquests primers mesos de la guerra. La capella de la casa fou saquejada i cal suposar que es van perdre les relíquies que guardava. El fill de Jaume, Julià Armadans i Serra, va abandonar el poble amb la seva família per refugiar-se a Barcelona. Altres grans propietaris, com Josep Vilardebò Uñó, van fer el mateix camí. Després de la guerra, Julià Armadans continuà essent masover de can Coll. Com el seu pare, va arribar a l'alcaldia de Lliçà de Vall (el 1943) i va dirigir el sindicat agrícola local. El 1951 fou destituït per les autoritats governatives a instàncies, pel que sembla, d'algunes persones influents del poble. L'últim masover de can Coll va ser Tomás Galán Castillo.

El 1957 la masia fou adquirida per Eduardo Sancho Costa, que estava casat amb Mercè Vilardell Capdevila. Els successors foren Eduardo, Maria, Montserrat i Mercè Sancho Vilardell. Després de la guerra la finca de can Coll havia experimentat ja una davallada molt forta, i a partir de 1953 la major part de les terres foren transferides a altres pagesos o a empreses constructores, de manera que a la dècada de 1960 l'heretat va quedar reduïda a la mínima expressió. Els anys 1970 es va fer una última rehabilitació a la casa quan s'hi va habilitar un petit habitatge modern a la part posterior.

El darrer propietari, Eduardo Sancho Costa, era un industrial del Poble Nou de Barcelona, col·leccionista i amant de l'art que estava en contacte amb artistes de l'època. D'aquí ve que a can Coll s'hi aplegués molta obra de pintors coneguts, com Joaquim Urgell (Urgeell). També s'hi conserva una important col·lecció de ceràmica amb obres del ceramista Joan Baptista Guivernau i Sans, de mobiliari i d'objectes diversos. Però sobretot són remarcables les pintures que va encarregar l'any 1962 a l'artista Maties Palau Ferré (Montblanc 1921 - 2000) per decorar la capella. Palau Ferré havia estat deixeble de Picasso a París. Les pintures il·lustren el tema de l'arribada de les relíquies de sant Vicenç i santa Clara. Poc abans, la capella havia estat remodelada i ampliada per l'arquitecte Jordi Bonet Armengol en col·laboració amb l'artista Josep M. Subirachs, que hi va fer l'altar. Ambdós es van conèixer a can Coll i després van seguir col·laborant en l'obra de la Sagrada Família de Barcelona. Eduardo Sancho també va dotar can Coll de mobiliari d'època, ja que quan va adquirir la casa tenia les estances buides.

A les dècades de 1970 i 1980 la planta baixa i el jardí van ser destinats a restaurant, que fou arrendat a Sadurní Ros Arimón. Llavors algunes sales es van adaptar per a aquest ús. Des del 2002 fins el 2012 aquest mateix espai fou llogat a l'Ajuntament per poder-hi realitzar diverses activitats. Finalment, l'any 2017 l'Ajuntament de Lliçà de Vall va adquirir tota la finca i la masia ha estat transformada en casa-museu. Prèviament s'hi han realitzat intervencions de neteja i condicionament, així com un inventari dels béns mobles. El 2020 es van restaurar part de les pintures de la capella, el 2022 s'ha finalitzat la restauració de les cobertes i façanes exteriors, però resten pendants encara importants actuacions a l'interior.

Bibliografia

ANGULO, Virtuts; BARBANY, C; GARCÍA, M.R (1994). *Història medieval i moderna del Vallès Oriental*. Ed. Rourich.

BUSTO VEIGA, Anna M. (2005). “La masia de Can Coll: símbol de la pagesia benestant de Lliçà de Vall”, *Notes*, núm. 20 (gener de 2005), p. 16. Treball consultable a internet:

<https://www.lissadevall.cat/ambits/can-coll/>

CARRERAS FONT, Núria et al. (1999). *Lliçà de Vall, 1.000 anys d'història*. Ajuntament de Lliçà de Vall, p. 110-111, 120-121.

DANTI, J; GALOBART, LI; RUIZ CALONJA, J (1995). *La Vall de Tenes. Natura, passat i present d'un racó del Vallès*. Mancomunitat de la Vall del Tenes.

GARCIA-PEY, Enric (1999). *Lliçà d'Avall/de Vall. Recull onomàstic*. Ajuntament de Lliçà de Vall, p. 56-60, 211.

GARRIGA, Joan (1991). *De Licano Subteriore a Lliçà d'Avall/de Vall*. Ajuntament de Lliçà de Vall.

MARCO-PALAU, Francesc (2013). “Les pintures de Palau Ferré a la capella de can Coll (Lliçà de Vall)”. *Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, núm. 17, p. 167-177.

MARCO-PALAU, Francesc (2019). *El pintor que cremava els seus quadres. Assaig biogràfic de Maties Palau Ferré*. Editorial Gregal, Maçanet de la Selva, p. 71-74.

PLANAS, J; GARRIGA, J; BUXADERA, I (1993). *Història contemporània del Vallès Oriental*. Ed. Rourich.

ROVIRA, Francesc; SUNYOL BUSQUETS, Julieta (2021). *En Tragina i en Maties*. Editorial Alpina; Ajuntament de Lliçà de Vall.

VILAGINÉS, Jaume (1986). *La transició al feudalisme. Un cas original. El Vallès Oriental*. Estudis de Granollers i del Vallès Oriental, Ajuntament de Granollers.

